

Η

ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

6ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της στις 26 Οκτωβρίου 2020 με την εξής σύνθεση: Ειρήνη Αποκάρδου Πρόεδρος και Εισηγήτρια, Ιωάννα Θεμελή και Μαργαρίτα Κανάβα Μέλη.

Για να εξετάσει την από 17-09-2020 Προδικαστική Προσφυγή με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) – Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ)/1302/18-09-2020 του οικονομικού φορέα ... (εφεξής ο «προσφεύγων»), κατοίκου ... .

Κατά της ... (εφεξής η «αναθέτουσα αρχή»), όπως εκπροσωπείται νόμιμα.

Με την Προδικαστική Προσφυγή ο προσφεύγων επιδιώκει να ακυρωθεί άλλως τροποποιηθεί η υπ' αριθμ. 935/2020 απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής κατά το μέρος που για τα τμήματα ΤΜΠ-4 Α και ΤΜΠ-4Β ανέδειξε ως προσωρινό ανάδοχο τον οικονομικό φορέα ... και την κατακύρωση στον ίδιο των τμημάτων αυτών.

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια Ειρήνη Αποκάρδου

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή για την άσκηση της κρινόμενης προσφυγής έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν. 4412/2016 και 5 του ΠΔ 39/2017, ύψους 600 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό ..., το από 17-09-2020 αποδεικτικό της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών πληρωμής του εν λόγω παραβόλου και εκτύπωση από την σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με την ένδειξη δεσμευμένο). Το ποσό του παραβόλου υπολογίζεται με βάση την προϋπολογισθείσα δαπάνη των δρομολογίων ΤΜΠ-4 Α και ΤΜΠ-4Β για τα

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

οποία ασκείται η υπό εξέταση προσφυγή, ήτοι 6.357,60 ευρώ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

2. Επειδή η αναθέτουσα αρχή με την υπ' αριθμ. ... διακήρυξη προκήρυξε Δυναμικό Σύστημα Αγορών του άρθρου 33 του Ν.4412/2016, τετραετούς διάρκειας, για την ανάθεση υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης χωρικής αρμοδιότητας ..., για τα σχολικά έτη 2020-2021, 2021-2022, 2022-2023 & 2023-2024, με κριτήριο κατακύρωσης τη χαμηλότερη τιμή ανά δρομολόγιο ή ομάδα δρομολογίων της εκάστοτε πρόσκλησης υποβολής προφορών συνολικού προϋπολογισμού μέχρι του ποσού 80.800.000 € συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ. Στο πλαίσιο του ως άνω Δυναμικού Συστήματος Αγορών, με την υπ' αριθμ. πρωτ. ... 1η Πρόσκληση της ..., η αναθέτουσα αρχή κάλεσε τους οικονομικούς φορείς για την υποβολή οικονομικών προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της ..., για το σχολικό έτος 2020-2021, προϋπολογισμού 6.483.870,97 ευρώ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

3. Επειδή η προκήρυξη της ως άνω σύμβασης απεστάλη με ηλεκτρονικά μέσα για δημοσίευση στις 2-06-2020 στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ το πλήρες κείμενο της 1^{ης} Πρόσκλησης καταχωρήθηκε στο Κεντρικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ) στις 27-07-2020 (Α.Δ.Α.Μ. ...) καθώς και στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΗΔΗΣ, όπου έλαβε αύξοντα αριθμό ΕΣΗΔΗΣ ....

4. Επειδή ο διαγωνισμός που προκήρυξε η αναθέτουσα αρχή ως εκ του αντικειμένου του, της προϋπολογισθείσας αξίας της σύμβασης και του χρόνου εκκίνησης της διαδικασίας, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV του ν. 4412/2016, σύμφωνα με το άρθ. 345 του ν. 4412/2016.

5. Επειδή η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή: α) έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα καθόσον κατατέθηκε στις 17-09-2020 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση κοινοποιήθηκε στους προσφέροντες μέσω της «επικοινωνίας» του ΕΣΗΔΗΣ στις 13-09-2020, β) ασκήθηκε με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος I του ΠΔ 39/2017 και γ) κοινοποιήθηκε στην ΑΕΠΠ από τον προσφεύγοντα αυθημερόν με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σύμφωνα

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 361 και τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 362 του Ν. 4412/2016 και την παρ. 1 εδ. α) του άρθρου 4, και την παρ. 2 του άρθ. 8 του ΠΔ 39/2017.

6. Επειδή στις 18-09-2020 η αναθέτουσα αρχή προέβη σε κοινοποίηση της υπό εξέταση προσφυγής προς όλους τους ενδιαφερόμενους τρίτους δια μέσω της «επικοινωνίας» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 α του ΠΔ 39/2017.

7. Επειδή με την με αρ. 1552/2020 Πράξη της Προέδρου του 6^{ου} Κλιμακίου, ορίσθηκε Εισηγητής και ημερομηνία συζήτησης και κλήθηκε η αναθέτουσα αρχή να υποβάλει τις απόψεις της επί της υπό εξέταση προσφυγής.

8. Επειδή στις 24-09-2020 η αναθέτουσα αρχή απέστειλε τις απόψεις της στην ΑΕΠΠ, σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. β της παρ. 1 του άρθρου 365 του ν. 4412/2016, επί της υπό εξέταση προσφυγής τις οποίες κοινοποίησε στον προσφεύγοντα αυθημερόν.

9. Επειδή την 27.09.2020 ο προσφεύγων απέστειλε μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ΑΕΠΠ υπόμνημα επί των απόψεων της αναθέτουσας αρχής. Ωστόσο, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 365 του ν. 4412/2016, *«Υπομνήματα επί των απόψεων και της συμπληρωματικής αιτιολογίας της Αναθέτουσας Αρχής κατατίθενται μέσω της πλατφόρμας του ΕΣΗΔΗΣ έως πέντε (5) ημέρες πριν από τη συζήτηση της προσφυγής»*. Συνεπώς, το εν λόγω υπόμνημα ασκήθηκε απαραδέκτως, διότι δεν κατατέθηκε στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού και ως εκ τούτου δεν λαμβάνεται υπόψη από το αποφασίζον Κλιμάκιο..

10. Επειδή, σε συνέχεια των ανωτέρω, η υπό εξέταση προσφυγή νομίμως εισάγεται ενώπιον του 6^{ου} Κλιμακίου της ΑΕΠΠ σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 346 και 360 του ν. 4412/2016 και του άρθρου 3 του Π.Δ/τος 39/2017.

11. Επειδή σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 346 του Ν.4412/2016: *«1. Κάθε ενδιαφερόμενος, ο οποίος έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί σύμβαση των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 2 του άρθρου 1 και έχει υποστεί ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από εκτελεστή πράξη ή παράλειψη της αναθέτουσας αρχής κατά παράβαση της ευρωπαϊκής ή εσωτερικής*

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

νομοθεσίας, έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ), σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 360 και να ζητήσει προσωρινή προστασία, σύμφωνα με το άρθρο 366, ακύρωση παράνομης πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 367 ή ακύρωση σύμβασης η οποία έχει συναφθεί παράνομα , σύμφωνα με το άρθρο 368».

12. Επειδή σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 360 του Ν.4412/2016 και την παρ. 1 του άρθρου 3 του ΠΔ 39/2017 προβλέπεται ότι: «1. Κάθε ενδιαφερόμενος ο οποίος έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί συγκεκριμένη σύμβαση του νόμου αυτού και έχει ή είχε υποστεί ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από εκτελεστή πράξη ή παράλειψη της αναθέτουσας αρχής κατά παράβαση της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της εσωτερικής νομοθεσίας, υποχρεούται, πριν από την υποβολή των προβλεπόμενων στον Τίτλο 3 ένδικων βοηθημάτων, να ασκήσει προδικαστική προσφυγή ενώπιον της ΑΕΠΠ κατά της σχετικής πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής».

13. Επειδή το άρθρο 362 παρ. 1 του Ν. 4412/2016 ορίζει ότι: «1. Η προδικαστική προσφυγή κατατίθεται ηλεκτρονικά στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού. Σε περίπτωση που η διαγωνιστική διαδικασία δεν διενεργείται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, η προδικαστική προσφυγή κατατίθεται στην ΑΕΠΠ. Η προδικαστική προσφυγή περιέχει τις νομικές και πραγματικές αιτιάσεις που δικαιολογούν το αίτημά της».

14. Επειδή το άρθρο 8 παρ. 3 του ΠΔ. 39/2017 ορίζει ότι : « ... 3. Η προσφυγή κατατίθεται στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού και κοινοποιείται με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ΑΕΠΠ. Ως ημερομηνία υποβολής της προσφυγής θεωρείται η ημερομηνία ηλεκτρονικής καταχώρισης αυτής στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού».

15. Επειδή με βάση το Άρθρο 22 του Ν. 4412/2016 «Κανόνες που εφαρμόζονται στις επικοινωνίες» (άρθρο 22 παράγραφοι 1- 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) ορίζεται ότι: «1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1 του άρθρου 36, όλες οι επικοινωνίες, καθώς και όλες οι ανταλλαγές πληροφοριών δυνάμει του παρόντος Βιβλίου (άρθρα 3 έως 221) ιδίως η ηλεκτρονική υποβολή, εκτελούνται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

παρόντος άρθρου, των άρθρων 36 και 37 και του Παραρτήματος IV του Προσαρτήματος Α'....».

16. Επειδή σύμφωνα με το άρθρο 36 του Ν. 4412/2016 με τίτλο «Υποχρέωση χρήσης – Λειτουργία ΕΣΗΔΗΣ» ορίζεται ότι: «1. Οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να χρησιμοποιούν το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων του παρόντος νόμου, με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ. 2. Το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. οφείλει να συμμορφώνεται με: α) τις απαιτήσεις του Παραρτήματος IV του Προσαρτήματος Α' και β) τους κανόνες του παρόντος άρθρου και των άρθρων 22 και 37. Πέραν των ανωτέρω το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. οφείλει να τηρεί τα οριζόμενα: α) στο ν. 3979/2011 (Α' 138) και στην κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσα νομοθεσία, ιδίως στο Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΠΗΔ), το οποίο κυρώθηκε με την ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989/2012 απόφαση του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β' 1301) και β) στο π.δ. 25/2014 (Α' 44).5. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού ρυθμίζονται, για τις συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, τα τεχνικά ζητήματα που αφορούν:α) τη λειτουργία της ηλεκτρονικής πύλης ΕΣΗΔΗΣ, τη δομή και το περιεχόμενό της, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3979/ 2011 και του ΠΗΔ, τη διαβάθμιση των χρηστών, τον τρόπο πρόσβασης και μελέτης των εγγράφων των διαγωνισμών και τη δημιουργία και χορήγηση αντιγράφων με χρήση ΤΠΕ, τα αντίστοιχα αναγνωριστικά και διαπιστευτήρια και τα ειδικότερα θέματα και μεθόδους εγγραφής, αυθεντικοποίησης, την πολιτική ασφάλειας του δικτυακού τόπου και την εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας για την προστασία προσωπικών δεδομένων των χρηστών του ΕΣΗΔΗΣ, β) τον προσδιορισμό του περιεχομένου, των κανόνων και λεπτομερειών χρήσης των επιμέρους εργαλείων του ΕΣΗΔΗΣ, όπως της διαδικτυακής διαχείρισης αιτημάτων και πληροφοριών, της χρήσης προτύπων και υποδειγμάτων, της ηλεκτρονικής κοινοποίησης, της διαδικασίας ηλεκτρονικής σύναψης των δημόσιων συμβάσεων, των ηλεκτρονικών καταλόγων, των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών, των δυναμικών συστημάτων αγορών, των ηλεκτρονικών παραγγελιών, της ηλεκτρονικής τιμολόγησης, των ηλεκτρονικών πληρωμών,γ)

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

τους όρους και τις προϋποθέσεις για την υποβολή, τη γνωστοποίηση, τη διακίνηση εγγράφων μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, τον τύπο και το περιεχόμενό τους, τον προσδιορισμό του χρόνου αποστολής ή παραλαβής και τον υπολογισμό των προθεσμιών, τεκμήρια γνωστοποίησης και απόκτησης πρόσβασης από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, καθώς και τον τρόπο και την απόδειξη πρόσβασης σε έγγραφα μέσω του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. και χορήγησης αντιγράφων, δ) τον καθορισμό και την εφαρμογή μέτρων εκπαίδευσης των χρηστών, μέσω σχετικών προγραμμάτων και σεμιναρίων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ή με τη σύνταξη κωδίκων πρακτικής και ε) τους όρους και προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν, σε τεχνικό επίπεδο, την αδιάλειπτη και ορθή λειτουργία του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.».

17. Επειδή, με τον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 ορίζεται στο άρθρο 25 ότι : «2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή έχει νομική ισχύ ισοδύναμη με την ιδιόχειρη υπογραφή. 3. Εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή βασιζόμενη σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζεται ως τέτοια σε όλα τα άλλα κράτη μέλη», στο άρθρο 26 ότι : «Μία προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέεται κατά τρόπο μοναδικό με τον υπογράφοντα β) είναι ικανή να ταυτοποιεί τον υπογράφοντα γ) δημιουργείται με δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία ο υπογράφων μπορεί, με υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης, να χρησιμοποιεί υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο, και δ) συνδέεται με τα δεδομένα που έχουν υπογραφεί σε σχέση με αυτήν κατά τρόπο ώστε να μπορεί να ανιχνευθεί οποιαδήποτε επακόλουθη τροποποίηση των εν λόγω δεδομένων» και στο άρθρο 27 ότι : «1..... 2. Εάν ένα κράτος μέλος απαιτεί προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό για τη χρήση μιας επιγραμμικής υπηρεσίας που προσφέρεται από φορέα του δημόσιου τομέα ή για λογαριασμό του, το εν λόγω κράτος μέλος αναγνωρίζει τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που βασίζονται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό και τις εγκεκριμένες ηλεκτρονικές υπογραφές τουλάχιστον με τους μορφότυπους ή με τις μεθόδους που καθορίζονται στις εκτελεστικές πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 5».

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

18. Επειδή με τον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 καθορίζονται οι απαιτήσεις ασφάλειας για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής ταυτοποίησης και το πλαίσιο εποπτείας των παρόχων τους. Κατά τα οριζόμενα στον ως άνω Κανονισμό, η ψηφιακή υπογραφή εκδίδεται από εγκεκριμένους παρόχους υπηρεσιών πιστοποίησης, οι οποίοι με τη χορήγησή της εγγυώνται για τα στοιχεία του κατόχου της και επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής. Με τη χρήση της προηγμένης ψηφιακής υπογραφής σκοπός είναι να επιτυγχάνεται η ταυτοποίηση του υπογράφοντος, δηλαδή η σύνδεση της ηλεκτρονικής συναλλαγής με το φυσικό πρόσωπο που υπογράφει, η εγγύηση της γνησιότητας των ψηφιακών δεδομένων και η δέσμευση του υπογράφοντος ως προς την ηλεκτρονική συναλλαγή, δηλαδή ο υπογράφων να μη μπορεί να αρνηθεί την συμβολή του στην εν λόγω συναλλαγή.

19. Επειδή με το άρθρο 37 του Ν. 4412/2106 ορίζεται ότι: : «[...] 2. Στα εργαλεία και τις συσκευές για την ηλεκτρονική διαβίβαση και παραλαβή προσφορών, καθώς και για την ηλεκτρονική παραλαβή αιτήσεων συμμετοχής πρέπει: α) να είναι διαθέσιμες στους ενδιαφερομένους οι πληροφορίες σχετικά με τις προδιαγραφές για την ηλεκτρονική υποβολή προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένης της κρυπτογράφησης και της χρονοσήμανσης, β) να απαιτούνται προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές, όπως ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014. Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να αποδέχονται τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που υποστηρίζονται από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, λαμβάνοντας υπόψη αν τα πιστοποιητικά χορηγούνται από έναν πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/767/ΕΚ της Επιτροπής, ανεξάρτητα από το αν έχουν δημιουργηθεί με ή χωρίς ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφών, με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης με τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να καθορίζουν τον απαιτούμενο μορφότυπο προηγμένων υπογραφών, βάσει των μορφοτύπων που έχουν θεσπιστεί με την Απόφαση 2011/130/ΕΕ της Επιτροπής και να θέτουν σε εφαρμογή τα αναγκαία μέτρα ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστούν τεχνικά τους εν λόγω μορφότυπους· όταν χρησιμοποιείται διαφορετικός μορφότυπος ηλεκτρονικής υπογραφής, τότε η ηλεκτρονική υπογραφή ή ο φορέας του ηλεκτρονικού εγγράφου περιλαμβάνει

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες δυνατότητες επικύρωσης, υπό την ευθύνη της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Οι δυνατότητες επικύρωσης επιτρέπουν στην αναθέτουσα αρχή να επικυρώνει, σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα, την ηλεκτρονική υπογραφή που έχει παραληφθεί, ως προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, υποστηριζόμενη από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό. Η ΕΕΤΤ κοινοποιεί τις πληροφορίες σχετικά με τον πάροχο των υπηρεσιών επικύρωσης στην Επιτροπή. ββ) σε περίπτωση προσφορών που υπογράφονται με την υποστήριξη αναγνωρισμένου πιστοποιητικού που περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης, οι αναθέτουσες αρχές δεν πρέπει να εφαρμόζουν πρόσθετες απαιτήσεις που ενδέχεται να εμποδίσουν τη χρήση των εν λόγω υπογραφών από τους προσφέροντες [...]». Ομοίως ορίζεται και στο άρθρο 9 της ΥΑ 56902/215 (ΦΕΚ Β' 1924/02.06.2017), όπως εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της διάταξης του άρθρου 36 παρ. 5 του Ν. 4412/2016.

20. Επειδή κατά το άρθρο 2 του ΠΔ 150/2001 (Α' 125) περί προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές (ΕΕ L 13), "νοούνται ως: 1. 'ηλεκτρονική υπογραφή': δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας. 2. 'προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή' ή 'ψηφιακή υπογραφή': ηλεκτρονική υπογραφή, που πληροί τους εξής όρους: α) συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα, β) είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος, γ) δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και δ) συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο, ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων. 3. 'υπογράφων': φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που κατέχει διάταξη δημιουργίας υπογραφής και ενεργεί είτε στο δικό του όνομα είτε στο όνομα άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου ή φορέα. 4. 'δεδομένα δημιουργίας υπογραφής': μονοσήμαντα δεδομένα, όπως κώδικες ή ιδιωτικά κλειδιά κρυπτογραφίας, που χρησιμοποιούνται από τον

υπογράφοντα για τη δημιουργία ηλεκτρονικής υπογραφής. 5. 'διάταξη δημιουργίας υπογραφής' ... 6. 'ασφαλής διάταξη δημιουργίας υπογραφής' ... 7. 'δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής': δεδομένα, όπως κώδικες, ή δημόσια κλειδιά κρυπτογραφίας, τα οποία χρησιμοποιούνται για την επαλήθευση της ηλεκτρονικής υπογραφής. 8. 'διάταξη επαλήθευσης υπογραφής' ... 9. 'πιστοποιητικό': ηλεκτρονική βεβαίωση, η οποία συνδέει δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής με ένα άτομο και επιβεβαιώνει την ταυτότητά του. 10. 'αναγνωρισμένο πιστοποιητικό': πιστοποιητικό που πληροί τους όρους του Παραρτήματος I και εκδίδεται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης ... 11. 'πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης': φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλος φορέας, που εκδίδει πιστοποιητικά ή παρέχει άλλες υπηρεσίες, συναφείς με τις ηλεκτρονικές υπογραφές. 12. 'προϊόν ηλεκτρονικής υπογραφής' ... 13. 'εθελοντική διαπίστευση' ...". Στο άρθρο 3 του δ/τος αυτού ορίζονται τα εξής: "1. Η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο. 2. Η ισχύς της ηλεκτρονικής υπογραφής ή το παραδεκτό της ως αποδεικτικού στοιχείου δεν αποκλείεται από μόνο τον λόγο ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου».

21. Επειδή η υπ' αριθμ. 56902/215/2-06-2017 Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ Β' 1924) «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.)», ορίζει ρητά στο άρθρο 19 ότι: «1. Προδικαστικές Προσφυγές 1.1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του παρόντος, οι Προδικαστικές Προσφυγές του Βιβλίου IV του ν.4412/2016, κατατίθενται ηλεκτρονικά μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του Συστήματος, στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, επιλέγοντας κατά περίπτωση την ένδειξη «Προδικαστική Προσφυγή» και επισυνάπτοντας το σχετικό έγγραφο σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου Portable Document Format (PDF), το οποίο φέρει εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ.3 του άρθρου 8 [...] ». Στο δε άρθρο 26 ορίζεται ότι: «Οι διατάξεις της παρούσας εφαρμόζονται σε όλες τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και παροχής

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

γενικών υπηρεσιών, η έναρξη σύναψης των οποίων, σύμφωνα με τα αρ. 61 και 120 του ν. 4412/2016 αντίστοιχα, λαμβάνει χώρα μετά τη δημοσίευση της παρούσας στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

22. Επειδή σύμφωνα με την επίμαχη Πρόσκληση: «[...] Οι προσφορές θα υποβληθούν από τους ενδιαφερόμενους ηλεκτρονικά, μέσω της διαδικτυακής πύλης www.promitheus.gov.gr του ΕΣΗΔΗΣ, αριθμός συστημικού διαγωνισμού ... εντός δέκα (10) ημερών από την ημερομηνία αποστολής δηλ. έως και την 06/08/2020

Η υποβολή των οικονομικών προσφορών διέπεται από τον Ν. 4412/2016, ιδίως άρθρα 33, 36 και 37 και την Υπουργική Απόφαση υπ'αρ. 56902/215/19-5-2017 (ΦΕΚ 1924 τ.Β/2017) «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.)

Ο χρόνος υποβολής της προσφοράς και οποιαδήποτε ηλεκτρονική επικοινωνία μέσω του συστήματος βεβαιώνεται αυτόματα από το σύστημα με υπηρεσίες χρονοσήμανσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 37 του ν. 4412/2016 και το άρθρο 9 της ως άνω Υπουργικής Απόφασης. [...]

Στο δε 4^ο άρθρο της Εφαρμογής Δυναμικού Συστήματος προβλέπεται ότι: «ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ – ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ [...] Η προδικαστική προσφυγή κατατίθεται ηλεκτρονικά μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, επιλέγοντας κατά περίπτωση την ένδειξη «Προδικαστική Προσφυγή» και επισυνάπτοντας το σχετικό έγγραφο σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου *Portable Document Format (PDF)*, το οποίο φέρει εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών [...]

23. Επειδή, κατά τα παγίως γεγόμενα δεκτά από τη νομολογία, η Διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει το διαγωνισμό και δεσμεύει τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΕΣ Πράξεις VI Τμήματος 78/2007,19/2005,31/2003), όσο και τους διαγωνιζόμενους.

24. Η δε ΥΑ 56902/215/2-06-2017 αναφέρεται ρητώς στο θεσμικό πλαίσιο της διακήρυξης που διέπει τον υπό κρίση διαγωνισμό.

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

25. Επειδή η αρχή της τυπικότητας στα πλαίσια της διαδικασίας ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, ως έκφανση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της ισότητας (αρθ. 4 παρ 1 Συντ) και της ασφάλειας δικαίου υπαγορεύει τη γραμματική ερμηνεία των οικείων διατάξεων περί ψηφιακής υπογραφής της προσφυγής.

26. Επειδή από το σύνολο της κείμενης νομοθεσίας καθίσταται σαφές ότι: α) η ψηφιακή υπογραφή στοχεύει στην αντικατάσταση της ιδιόχειρης υπογραφής παρέχοντας παράλληλα και τα εχέγγυα γνησιότητά της, ήτοι ταυτίζεται με την πρωτότυπη ιδιόγραφη υπογραφή, που φέρει θεώρηση γνησίου της, και αντιστρόφως, και β) συνιστά ουσιώδη τύπο, δεδομένης της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής διαδικασίας υποβολής της προσφυγής, η παράλειψη του οποίου δεν δύναται να θεραπευθεί.

27. Επειδή από το σύνολο της κείμενης νομοθεσίας καθίσταται σαφές ότι η ψηφιακή υπογραφή στο πλαίσιο των διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων στοχεύει στην αντικατάσταση της ιδιόχειρης υπογραφής, παρέχοντας παράλληλα και τα εχέγγυα γνησιότητά της, ενώ συνιστά *sine qua non* προϋπόθεση παραδεκτής υποβολής του εγγράφου ως ηλεκτρονικού, ήτοι του οποίου η υπογραφή παράγεται (εξ ολοκλήρου ή απλώς αποτυπώνεται) με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής τεχνολογίας, δεδομένης της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής διαδικασίας υποβολής.

28. Επειδή από το σύνολο της εν λόγω διακήρυξης καθίσταται σαφές βάσει ρητών προβλέψεων και παραπομπών στην Απόφαση 56902/215/2-06-2017 ότι τα ιδιωτικά έγγραφα που υποβάλλονται στο διαδικτυακό τόπο του διαγωνισμού πρέπει να φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών, εφόσον πάντως δεν προκύπτει από τον νόμο ή την διακήρυξη παραδεκτή υποβολή τους ηλεκτρονικά με διαφορετική πιστοποίηση της τεθείσας υπογραφής.

29. Επειδή έχει κριθεί (βλ. Ελ. Συν 1739/2016 Μείζων Σύνοψη) ότι: α) ως «ηλεκτρονική υπογραφή» νοείται ένα σύνολο δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας, ενώ ως «ψηφιακή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή» νοείται εκείνη που συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφο και είναι ικανή να καθορίσει

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του, έχει δημιουργηθεί με μέσα που ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται, με τρόπο ώστε να μπορεί να εντοπισθεί επακόλουθη αλλοίωση των δεδομένων, β) για τη δημιουργία ψηφιακής υπογραφής απαιτείται ο υπογράφων να κατέχει διατεταγμένο υλικό ή λογισμικό που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των «δεδομένων δημιουργίας της υπογραφής», για την επαλήθευση των οποίων απαιτείται η χρήση των «δεδομένων επαλήθευσης υπογραφής» (κώδικες ή δημόσια κρυπτογραφικά κλειδιά) και η έκδοση ηλεκτρονικής βεβαίωσης, ήτοι ψηφιακού πιστοποιητικού που συνδέει μονοσήμαντα τα «δεδομένα επαλήθευσης μιας υπογραφής» (ή δημόσιο κλειδί) με ένα συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο και επιβεβαιώνει την ταυτότητα του, εξασφαλίζει τη γνησιότητα του υπογραφόμενου κατ' αυτόν τον τρόπο εγγράφου, την ακεραιότητα του, την εμπιστευτικότητα και τη μη αποποίηση της ευθύνης του υπογράφοντος, γ) η ψηφιακή υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, ήτοι ηλεκτρονική βεβαίωση που εκδίδεται από «πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης» και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής, ήτοι από διάταξη που διασφαλίζει, αφενός ότι τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιήθηκαν είναι κατ' ουσίαν μοναδικά και απόρρητα και δεν μπορούν με εύλογη βεβαιότητα να αντληθούν από αλλού, ενώ προστατεύονται αποτελεσματικά από το νομίμως υπογράφοντα κατά της χρησιμοποίησής τους από τρίτους και αφετέρου ότι η υπογραφή προστατεύεται από πλαστογραφία με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας, επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής, τόσο κατά το ουσιαστικό όσο και κατά το δικονομικό δίκαιο, ενώ συνιστά μέθοδο απόδειξης της γνησιότητας του ηλεκτρονικού εγγράφου. Επομένως, τα ηλεκτρονικά έγγραφα που φέρουν ασφαλή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή εξομοιώνονται, από πλευράς έννομων συνεπειών, πλήρως, με τα ιδιοχείρως υπογεγραμμένα έγγραφα και αναπτύσσουν αυξημένη αποδεικτική δύναμη (άρθρο 445 ΚΠολΔ) και, εφόσον η γνησιότητα του περιεχομένου τους δεν αμφισβητείται, αποτελούν πλήρη απόδειξη ότι η δήλωση που περιέχουν προέρχεται από τον ψηφιακώς υπογράφοντα δ) τα πιστοποιητικά δημιουργίας ψηφιακής υπογραφής που έχουν εκδοθεί από φορέα παροχής

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

υπηρεσιών πιστοποίησης εγκατεστημένο σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους καλυπτόμενους από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ηλεκτρονική υπογραφή τομείς, συνεπάγονται τις ίδιες έννομες συνέπειες με τις αντίστοιχες υπηρεσίες πιστοποίησης, που παρέχονται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα, τα δε προϊόντα ψηφιακής υπογραφής, τα οποία συνάδουν με την κείμενη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνεπάγονται τις ίδιες έννομες συνέπειες με τα αντίστοιχα προϊόντα ψηφιακής υπογραφής, τα οποία προέρχονται από την Ελλάδα, ε) ηλεκτρονικό έγγραφο είναι το σύνολο των δεδομένων, τα οποία, αφού εγγραφούν στο μαγνητικό δίσκο ενός Η/Υ, αποτυπώνονται στη συνέχεια, κατά τρόπο αναγνώσιμο από τον άνθρωπο, στην οθόνη του Η/Υ ή εκτυπώνονται στον προσαρτημένο εκτυπωτή (print - out) και αποτελούν απεικόνιση της εγγραφής που έχει καταχωρηθεί στη μαγνητική επιφάνεια του σκληρού δίσκου του Η/Υ. Συνεπώς, έγγραφα που εκδίδονται ηλεκτρονικά, με χρήση προηγμένης ηλεκτρονικής (ψηφιακής) υπογραφής που πληροί τις απαιτήσεις της Οδηγίας 99/93/ΕΚ, θεωρούνται νομίμως υπογεγραμμένα, έχουν δε την ίδια νομική και αποδεικτική ισχύ με τα έγγραφα που φέρουν ιδιόχειρη υπογραφή και έχουν ισχύ πρωτοτύπου με την έκδοση τους και μόνο, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε επικύρωση τους.

30. Επειδή έτι η ψηφιοποιημένη ιδιόχειρη υπογραφή συνιστά αντίγραφο της πρωτότυπης ιδιόχειρης υπογραφής και δεν έχει την ίδια ισχύ με την ψηφιακή ή/και την ιδιόχειρη.

31. Επειδή, για το νομικό ζήτημα της ανυπαρξίας ή πιστοποιημένης εγκυρότητας ψηφιακής υπογραφής που τίθεται από συμμετέχοντες οικονομικούς φορείς σε έγγραφα της διαγωνιστικής διαδικασίας, ιδίως επί Προδικαστικών Προσφυγών-Παρεμβάσεων, υπό την ισχύ του νέου ενοποιημένου νομοθετικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις, ήτοι του Ν. 4412/2016, η ΑΕΠΠ έχει κρίνει ότι απορρίπτεται ως απαράδεκτη προδικαστική προσφυγή που δε φέρει ηλεκτρονική υπογραφή (ΑΕΠΠ 766/2019, 652/2018, Α481/2018, 152/2018, 182/2017, 142/2017).

32. Επειδή κατά την πλειοψηφούσα γνώμη των Μελών του Κλιμακίου Ι. Θεμελή και Μ. Κανάβα, η οποία διαμορφώθηκε επί τη βάσει της προφορικής

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

εισήγησης της Εισηγήτριας κατά τη διάσκεψη καθώς και επί τη βάσει των από 1.11.2020 και 3.11.2020 σχεδίων αποφάσεων της Εισηγήτριας, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή φέρει ιδιόχειρη υπογραφή του προσφεύγοντος με ημερομηνία 17.09.2020 και βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του από το ΚΕΠ την ίδια ημερομηνία, η οποία σημειωτέον είναι και η ημερομηνία κατά την οποία η προσφυγή αναρτήθηκε στο ΕΣΗΔΗΣ. Όπως δε έχει παγίως κριθεί, εφόσον το έγγραφο φέρει ιδιόχειρη υπογραφή του κατά νόμον υποχρεούμενου να υπογράψει αυτό, το γνήσιο της οποίας (υπογραφής) βεβαιώνεται από Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) ή υπηρεσίες δημοσίου τομέα, όπως προβλέπεται στο άρθρο 11 του Ν. 2690/1999, τότε δεν καταλείπεται καμία αμφιβολία ούτε για την ταυτότητα και την ιδιότητα του υπογράφοντος ούτε για το περιεχόμενο του εγγράφου, (πρβλ. ΕλΣυν VI Τμ. 234, 296/2018, πρβλ. ΔΕφΠατρών 7/2018, ΑΕΠΠ 775/2018, 1464/2019). Πέραν τούτου, ουδόλως στο κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού, και δη την ΚΥΑ 56902/215/2-06-2017 αλλά ούτε στις διατάξεις περί άσκησης προδικαστικής προσφυγής ενώπιον της ΑΕΠΠ, ούτε στο εν γένει θεσμικό πλαίσιο, προβλέπεται ότι η προδικαστική προσφυγή, ασκείται, επί ποινή απαραδέκτου, μόνον με προηγμένη ψηφιακή υπογραφή, ούτε ότι είναι अपαράδεκτη η προσφυγή εφόσον φέρει ιδιόχειρη υπογραφή με βεβαίωση γνησίου αυτής από δημόσιο φορέα και ίδια το επιληφθέν ΚΕΠ κατά νόμιμη αρμοδιότητα. Δοθέντος δε ότι η ratio legis των διατάξεων περί χρήσης ψηφιακής υπογραφής έγκειται στην αναγκαιότητα και διασφάλιση της ταυτοποίησης του υπογράφοντος, στην υπό κρίση περίπτωση τούτο καλύπτεται νομίμως και πλήρως δια της βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής του προσφεύγοντος. Επομένως, η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή έχει ασκηθεί παραδεκτώς και θα πρέπει να εξεταστεί στην ουσία, πολλώ δε μάλλον που δεν αμφισβητείται επί πλαστότητι από το Κλιμάκιο ούτε η τεθείσα υπογραφή, ούτε η πιστοποίηση γνησιότητας αυτής από το ΚΕΠ. Σημειώνεται ωστόσο ότι αντίθετη θα ήταν η κρίση στην περίπτωση που η επίμαχη προσφυγή δεν έφερε θεώρηση γνησίου υπογραφής παρά μόνο σκαναρισμένο αντίγραφο ιδιόχειρης υπογραφής καθώς κατά τα εκτεθέντα υπό σκέψη 30 η ψηφιοποιημένη ιδιόχειρη υπογραφή

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

συνιστά απλό αντίγραφο της πρωτότυπης ιδιόχειρης υπογραφής και δεν παρέχει τα ίδια εχέγγυα γνησιότητας.

33. Επειδή κατά τη μειοψηφούσα γνώμη της Προέδρου του Κλιμακίου και Εισηγήτριας Ε. Αποκάρδου, το τυποποιημένο έντυπο της προσφυγής (παρ. 13) περιέχει, μεταξύ άλλων, υπεύθυνη δήλωση με το κάτωθι λεκτικό *«Δηλώνω υπεύθυνα ότι όλα τα στοιχεία και όλες οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα Προσφυγή καθώς και όλα τα επισυνημμένα έγγραφα είναι αληθή και ορθά»*. Περαιτέρω, με το άρθρο 26 περ. γ του ν. 1599/1986 «Σχέσεις Κράτους – Πολίτη κλπ διοικητικές διατάξεις» (Φ. Α' 75) καταργήθηκε το ν.δ 105/1969 «Περί ατομικής ευθύνης του δηλούντος ή βεβαιούντος» και η παρ. 1 του άρθρου 8 του νόμου αυτού (1599/1986) όρισε ότι: *«Γεγονότα ή στοιχεία που δεν αποδεικνύονται με το δελτίο ταυτότητας ή τα αντίστοιχα έγγραφα του άρθρου 6, μπορεί να αποδεικνύονται ενώπιον κάθε αρχής ή υπηρεσίας του δημόσιου τομέα με υπεύθυνη δήλωση του ενδιαφερόμενου ...»*. Εξάλλου, κατά τα ως άνω, η προσήκουσα υπογραφή του υποβάλλοντος την προσφυγή αποτελούν ουσιώδες στοιχείο αυτής και επιβάλλεται να είναι συμπληρωμένο ώστε η δήλωση να είναι έγκυρη (ΔεΦ Αθ (Ασφ) 93/2013, ΣΤΕ 2017/2010, ΕΑ ΣΤΕ 234/2010, πρβλ. ΕΑ ΣΤΕ 736/2009, 938/2007).

Εν προκειμένω, ο προσφεύγων άσκησε στις 17-09-2020 προδικαστική προσφυγή, κάνοντας χρήση του τυποποιημένου εντύπου, αποστέλλοντας σαρωμένο αντίγραφο στο οποίο απεικονίζεται ιδιόχειρη υπογραφή με βεβαίωση γνησίου αυτής και ιδιοχείρως συμπληρωμένο το πεδίο με το Ονοματεπώνυμο του οικονομικού φορέα, ήτοι έγγραφο προσφυγής με ψηφιοποιημένη ιδιόχειρη υπογραφή με ψηφιοποιημένη βεβαίωση γνησίου η οποία, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα υπό σκέψη 30, συνιστά αντίγραφο της πρωτότυπης ιδιόχειρης υπογραφής με βεβαίωση γνησίου και όχι προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή. Ως εκ τούτου, εφόσον η προσφυγή κατατίθεται στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού και κοινοποιείται με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ΑΕΠΠ, ήτοι η διαδικασία είναι ηλεκτρονική και δεν προβλέπεται κατάθεση του πρωτοτύπου εγγράφου της προδικαστικής προσφυγής ώστε να δύναται η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή να αντικατασταθεί με ιδιόχειρη υπογραφή με βεβαίωση γνησίου,

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

κατ' ανάλογη εφαρμογή των διαλαμβανομένων υπό σκέψη 30, η ψηφιοποιημένη ιδιόχειρη υπογραφή με βεβαίωση γνησίου συνιστά αντίγραφο της πρωτότυπης ιδιόχειρης υπογραφής με βεβαίωση γνησίου και δεν έχει την ίδια ισχύ με την ψηφιακή ή/και την ιδιόχειρη με βεβαίωση γνησίου υπογραφή. Επομένως, η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή συνιστά *sine qua non* προϋπόθεση παραδεκτής υποβολής του εγγράφου της προδικαστικής προσφυγής ως ηλεκτρονικού, ήτοι του οποίου η υπογραφή παράγεται (εξ ολοκλήρου ή απλώς αποτυπώνεται) με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής τεχνολογίας, δεδομένης της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής διαδικασίας υποβολής της (πρβλ. αποφάσεις 6^{ου} Κλιμακίου ΑΕΠΠ 1443/2020, 1112/2020, 1093/2020, εισηγήτρια Ε. Αψοκάρδου). Ως εκ τούτου, η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή, κατά παράβαση της κείμενης νομοθεσίας (σκέψεις 13-31), δεν φέρει τη νόμιμη υπογραφή κατά τα ως άνω αναφερθέντα και ασκείται απαραδέκτως.

34. Επειδή κατόπιν των εκτεθέντων υπό σκέψη 32, ο προσφεύγων ως προσφέρων του οποίου η προσφορά κρίθηκε αποδεκτή και κατατάχθηκε δεύτερος κατά σειρά μειοδοσίας θεμελιώνει έννομο συμφέρον για την άσκηση προδικαστικής προσφυγής κατά της προσβαλλόμενης ως βλαπτόμενος, από την αποδοχή της προσφοράς του οικονομικού φορέα ..., ερειδόμενο στη ζημία του από την φερόμενη παράνομη συμμετοχή του στον διαγωνισμό και στο επιδιωκόμενο όφελος από την απόρριψη της προσφοράς του (βλ. ΕΑ ΣΤΕ 1216/2006, πρβλ ΕΑ ΣΤΕ 512/2002, 517/2001), επιδιώκοντας ευλόγως να του ανατεθεί η συγκεκριμένη σύμβαση. Περαιτέρω, ο προσφεύγων αιτείται επίσης να απορριφθεί η προσφορά του οικονομικού φορέα ... και να ανακηρυχθεί ο ίδιος προσωρινός ανάδοχος, ωστόσο το αίτημα αυτό απαραδέκτως προβάλλεται, καθώς η ΑΕΠΠ επί αποδοχής προσφυγής κατά πράξης ακυρώνει ολικώς ή μερικώς την προσβαλλόμενη πράξη, ενώ επί αποδοχής προσφυγής κατά παράλειψης, ακυρώνει την παράλειψη και η υπόθεση αναπέμπεται στην αναθέτουσα αρχή για να προβεί αυτή στην οφειλόμενη ενέργεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 367 παρ. 2 του Ν. 4412/2016 και δεν έχει εξουσία να τροποποιήσει την προσβαλλόμενη πράξη, καθ' υποκατάσταση της αναθέτουσας αρχής (ΕΑ ΣΤΕ 54/2018).

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

35. Επειδή το άρθρο 18 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι: «1. Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης. [...]».

36. Επειδή το άρθρο 33 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : « Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να χρησιμοποιούν το δυναμικό σύστημα αγορών για αγορές τρέχουσας χρήσης, των οποίων τα γενικά διαθέσιμα στην αγορά χαρακτηριστικά ικανοποιούν τις απαιτήσεις τους. Το δυναμικό σύστημα αγορών λειτουργεί ως μια εξ ολοκλήρου ηλεκτρονική διαδικασία και είναι ανοικτό καθ' όλη την περίοδο ισχύος του συστήματος αγορών σε κάθε οικονομικό φορέα που πληροί τα κριτήρια επιλογής. Μπορεί να χωριστεί σε κατηγορίες αγαθών, έργων ή υπηρεσιών που ορίζονται αντικειμενικά με βάση τα χαρακτηριστικά της σύμβασης που πρέπει να εκτελεστεί στο πλαίσιο της εκάστοτε κατηγορίας. Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν αναφορά στο μέγιστο επιτρεπόμενο μέγεθος των συγκεκριμένων συμβάσεων που επακολουθούν ή σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή στην οποία θα εκτελεστούν αυτές οι συμβάσεις.2. Για τη σύναψη σύμβασης στο πλαίσιο δυναμικού συστήματος αγορών, οι αναθέτουσες αρχές ακολουθούν τους κανόνες της κλειστής διαδικασίας. Όλοι οι υποψήφιοι που ικανοποιούν τα κριτήρια επιλογής γίνονται δεκτοί στο σύστημα και ο αριθμός των υποψηφίων που γίνονται δεκτοί στο σύστημα δεν περιορίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 84. Όταν οι αναθέτουσες αρχές χωρίζουν το σύστημα σε κατηγορίες αγαθών, έργων ή υπηρεσιών, σύμφωνα με την παράγραφο 1, καθορίζουν τα εφαρμοστέα κριτήρια επιλογής για κάθε κατηγορία.. 3. Όλες οι επικοινωνίες στο πλαίσιο ενός δυναμικού συστήματος αγορών πραγματοποιούνται αποκλειστικώς με ηλεκτρονικά μέσα, σύμφωνα με τις παραγράφους 1, 3 και 5 του άρθρου 22 και 37.4. Για τους σκοπούς της ανάθεσης συμβάσεων εντός ενός δυναμικού συστήματος αγορών, οι αναθέτουσες αρχές: α) δημοσιεύουν προκήρυξη διαγωνισμού, όπου διευκρινίζεται ότι πρόκειται για ένα δυναμικό σύστημα αγορών,β) διευκρινίζουν στα έγγραφα της σύμβασης

τουλάχιστον τη φύση και την εκτιμώμενη ποσότητα των προβλεπόμενων αγορών, καθώς και όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν το δυναμικό σύστημα αγορών, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου λειτουργίας του, του χρησιμοποιούμενου ηλεκτρονικού εξοπλισμού και των τεχνικών ρυθμίσεων και προδιαγραφών της σύνδεσης,γ) αναφέρουν κάθε διαίρεση σε κατηγορίες αγαθών, έργων ή υπηρεσιών και τα χαρακτηριστικά τους, δ) για όσο διάστημα είναι σε ισχύ το σύστημα, προσφέρουν ελεύθερη, άμεση και πλήρη πρόσβαση στα έγγραφα της σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 67.

5. Οι αναθέτουσες αρχές παρέχουν, καθ' όλη την περίοδο ισχύος του δυναμικού συστήματος αγορών, τη δυνατότητα σε κάθε οικονομικό φορέα να ζητήσει να συμμετάσχει στο σύστημα, βάσει των όρων που αναφέρονται στην παρ. 2. Οι αναθέτουσες αρχές ολοκληρώνουν την αξιολόγηση των εν λόγω αιτήσεων, σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής, εντός 10 εργάσιμων ημερών από την παραλαβή τους. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί σε 15 εργάσιμες ημέρες σε μεμονωμένες περιπτώσεις, όταν αυτό δικαιολογείται, ιδίως λόγω της ανάγκης να εξεταστούν συμπληρωματικά έγγραφα ή να επαληθευθεί διαφορετικά αν πληρούνται τα κριτήρια επιλογής. Κατά παρέκκλιση από τα προηγούμενα εδάφια της παρούσας παραγράφου και εφόσον δεν έχει αποσταλεί η πρόσκληση υποβολής προσφορών για την πρώτη συγκεκριμένη σύμβαση στο πλαίσιο του δυναμικού συστήματος αγορών, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να παρατείνουν την περίοδο αξιολόγησης, υπό την προϋπόθεση ότι δεν δημοσιεύεται πρόσκληση υποβολής προσφορών κατά την παραταθείσα περίοδο αξιολόγησης. Η διάρκεια της παράτασης που προτίθενται να εφαρμόσουν οι αναθέτουσες αρχές, αναφέρεται στα έγγραφα της σύμβασης. Οι αναθέτουσες αρχές ενημερώνουν το ταχύτερο δυνατόν τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα αν έχει γίνει δεκτός στο δυναμικό σύστημα αγορών ή όχι.

6. Οι αναθέτουσες αρχές προσκαλούν όλους τους συμμετέχοντες που έχουν γίνει δεκτοί να υποβάλουν προσφορά για τη σύναψη κάθε συγκεκριμένης σύμβασης εντός του δυναμικού συστήματος αγορών, σύμφωνα με το άρθρο 69. Όταν το δυναμικό σύστημα αγορών χωρίζεται σε κατηγορίες έργων, αγαθών ή υπηρεσιών, οι αναθέτουσες αρχές καλούν όλους τους συμμετέχοντες οι οποίοι έχουν επιλεγεί στην κατηγορία της συγκεκριμένης σύμβασης να υποβάλουν προσφορά. Αναθέτουν τη σύμβαση

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

στον προσφέροντα που υποβάλλει την καλύτερη προσφορά, βάσει των κριτηρίων ανάθεσης που ορίζονται στην προκήρυξη της σύμβασης για το δυναμικό σύστημα αγορών ή , αν ως μέσο προκήρυξης του διαγωνισμού έχει χρησιμοποιηθεί προκαταρκτική προκήρυξη, στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος. Τα κριτήρια αυτά μπορούν, κατά περίπτωση, να προσδιορίζονται με μεγαλύτερη ακρίβεια στην πρόσκληση υποβολής προσφορών.[...].».

37. Επειδή το άρθρο 53 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : «1. Οι όροι των εγγράφων της σύμβασης πρέπει να είναι σαφείς και πλήρεις ώστε να επιτρέπουν την υποβολή άρτιων και συγκρίσιμων μεταξύ τους προσφορών. 2. Τα έγγραφα της σύμβασης ....περιέχουν ιδίως : [...] ια) τα τεχνικά χαρακτηριστικά (προδιαγραφές), την ποσότητα και την περιγραφή των αγαθών, υπηρεσιών ή έργων, τον τρόπο της εκτέλεσης του ελέγχου και της διασφάλισης της ποιότητας, την προθεσμία για την εκτέλεση της σύμβασης, τον τόπο και χρόνο εκτέλεσης, καθώς και άλλα χαρακτηριστικά, ανάλογα με το αντικείμενο της σύμβασης, [...] ιζ) τους απαράβατους όρους, απόκλιση από τους οποίους συνεπάγεται την απόρριψη της προσφοράς [...] κ) τα απαιτούμενα αποδεικτικά μέσα (δηλώσεις, δικαιολογητικά κ.λπ.)[...]».

38. Επειδή στους όρους της πρόσκλησης προβλέπεται ότι : «ΠΡΟΣΚΑΛΟΥΜΕ Τους Οικονομικούς Φορείς, οι οποίοι κατά την ημερομηνία αποστολής της παρούσας πρόσκλησης έχουν ενταχθεί στο Δυναμικό Σύστημα Αγορών για την παροχή υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης χωρικής αρμοδιότητας ..., για τα σχολικά έτη 2020- 2021, 2021-2022, 2022-2023 & 2023-2024, όπως καταθέσουν οικονομική προσφορά για την ανάθεση δρομολογίων της ... σχολικού έτους 2020-2021, που επισυνάπτονται στην παρούσα πρόσκληση. [...] Η υποβολή των οικονομικών προσφορών διέπεται από τον Ν. 4412/2016, ιδίως άρθρα 33, 36 και 37 και την

Υπουργική Απόφαση υπ'αρ. 56902/215/19-5-2017 (ΦΕΚ 1924 τ.Β/2017) «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.)[...]»

ΑΡΘΡΟ 1ο

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

Το περιεχόμενο της οικονομικής προσφοράς είναι ο φάκελος «Οικονομική Προσφορά» του συστημικού διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ με αριθμό .... Ως φάκελος νοείται ομάδα επισυναπτόμενων αρχείων στο σύστημα.

1.1. Περιεχόμενα φακέλου «Οικονομική προσφορά»

Στον ηλεκτρονικό φάκελο «Οικονομική Προσφορά» περιλαμβάνονται τα κάτωθι:[...]

1.1.2. Υπεύθυνη Δήλωση της παρ. 4 του άρθρου 8 του Ν. 1599/1986 (ΦΕΚ 75/τ. Α/1986), όπως εκάστοτε ισχύει, στην οποία να:

Α) αναγράφονται ο/οι μοναδικός/οι αύξον/ντες αριθμός/οι του/των δρομολογίου/ων της ... για τα οποία υποβάλλουν οικονομική προσφορά, βάσει του πίνακα δρομολογίων της παρούσας πρόσκλησης υποβολής προσφορών,

Β) δηλώνουν ότι δεσμεύονται να χρησιμοποιήσουν για κάθε δρομολόγιο που θα τους κατακυρωθεί συγκεκριμένα οχήματα (συμπληρώνοντας τους αντίστοιχους πίνακες της πρόσκλησης υποβολής προσφορών).[...]

ΑΡΘΡΟ 3ο

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΑΠΟΣΦΡΑΓΙΣΗ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ

[...]ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ

Η αναθέτουσα αρχή, με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά:

α) η οποία δεν υποβάλλεται εμπρόθεσμα με τον τρόπο και με το περιεχόμενο που ορίζεται στην παρούσα,

β) η οποία περιέχει ατέλειες, ελλείψεις, ασάφειες ή σφάλματα, εφόσον αυτά δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση ή εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, δεν έχουν αποκατασταθεί κατά την αποσαφήνιση και την συμπλήρωσή της σύμφωνα με την παρούσα διακήρυξη,

γ) για την οποία ο προσφέρων δεν έχει παράσχει τις απαιτούμενες εξηγήσεις εντός της προκαθορισμένης προθεσμίας ή η εξήγηση δεν είναι αποδεκτή από την αναθέτουσα αρχή σύμφωνα με το άρθρο 102 του Ν.4412/2016,

δ) η οποία είναι εναλλακτική προσφορά ή η οποία δεν πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις που ορίζονται στην εκάστοτε πρόσκληση υποβολής προσφορών,

ε) η οποία θέτει όρο αναπροσαρμογής,

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

στ) η οποία παρουσιάζει αποκλίσεις από τους όρους και τις τεχνικές προδιαγραφές της Διακήρυξης για την εφαρμογή του ΔΣΑ ή της παρούσας πρόσκλησης υποβολής οικονομικών προσφορών.[...]

ΑΡΘΡΟ 4ο

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΜΕΙΟΔΟΤΗ – ΚΑΤΑΚΥΡΩΣΗ-ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ
ΚΑΤΑΚΥΡΩΣΗΣΕΙΔΙΚΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΚΑΤΑΚΥΡΩΣΗΣ

[...] Φωτοαντίγραφα των αδειών κυκλοφορίας των οχημάτων (βασικό και εφεδρικό), που θα χρησιμοποιηθούν για κάθε δρομολόγιο.

ΑΡΘΡΟ 7ο

ΠΡΟΣΚΟΜΙΣΗ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

[...] Μετά την, εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής, πρόσκληση του αναδόχου για την υπογραφή του συμφωνητικού, και εντός της τεθείσας σε αυτόν προθεσμίας, ο ανάδοχος θα πρέπει να προσκομίσει στην αναθέτουσα αρχή τα ακόλουθα:

[...]Β) Άδεια κυκλοφορίας των οχημάτων που θα χρησιμοποιηθούν για κάθε δρομολόγιο (βασικό και εφεδρικό)

Άρθρο 8ο

ΥΠΕΡΓΟΛΑΒΙΑ

1. Ο Ανάδοχος δεν απαλλάσσεται από τις συμβατικές του υποχρεώσεις και ευθύνες λόγω ανάθεσης της εκτέλεσης τμήματος/τμημάτων της σύμβασης σε υπεργολάβους. Η τήρηση των υποχρεώσεων της παρ.2 του άρθρου 18 του Ν.4412/2016 από υπεργολάβους δεν αίρει την ευθύνη του κυρίου αναδόχου.

Δεν επιτρέπεται η ανάθεση της εκτέλεσης εκείνων των δρομολογίων που ανήκουν σε οποιαδήποτε ομάδα σύμφωνα με το Παράρτημα Α της παρούσας διακήρυξης στα οποία επιβαίνει ένας τουλάχιστον μαθητής που φοιτά σε ειδικό σχολείο ή νηπιαγωγείο λόγω των ιδιαίτερων αναγκών και του ευαίσθητου της ηλικίας των ατόμων αυτών. Για διευκόλυνση των Οικονομικών φορέων στο Παράρτημα Γ της παρούσας διακήρυξης δίνεται πίνακας με τα ανωτέρω δρομολόγια.[...]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΩΝ

ΟΜΑΔΑ 7η

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΩΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

... - ... - ... - ... - ... ΜΕ Δ.Χ. ΕΠΙΒΑΤΙΚΑ

(ΤΑ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΚΗΡΥΣΣΟΝΤΑΙ ΕΝΑ-ΕΝΑ)

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΥ	ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΥ	ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΕΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΗΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΑΦΕΡΟΥΜΕΝΩΝ	ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΥ (σύμφωνα με την ώρα προσέλευσης ή αποχώρησης των μαθητών)
1121	ΤΜΠ-4Α	... .. - ...	... - ...	...	1	08:00:00
1122	ΤΜΠ-4β	... .. - ...	... - ...	...	1	13:05:00
1466	ΤΠ-27Α	... - ...	...	...	1	08:00:00
1467	ΤΠ-27β	... - ...	...	...	1	15:00:00
1482	ΤΠ-297Α	... - ...	...	...	1	08:05:00
1482	ΤΠ-297Β	... - ...	...	...	1	13:16:00

[...]]»

39. Επειδή, η υποχρέωση διαφάνειας έχει μεταξύ άλλων ως σκοπό να αποκλείσει τον κίνδυνο αυθαιρεσίας εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228, σκ. 25 και απόφαση SAG ELV Slovensko κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και ο σκοπός αυτός δεν θα επιτυχανόταν αν η αναθέτουσα αρχή μπορούσε να μην εφαρμόσει τους όρους στους οποίους η ίδια υποβλήθηκε (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228, σκ. 27).

40. Επειδή, περαιτέρω επιβάλλεται η εφαρμογή των όρων της διακήρυξης κατά τρόπο ενιαίο για όλους τους προσφέροντες κατά την υποβολή, αλλά και αξιολόγηση προσφορών (ΔΕΕ, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2001, C-19/00 Siac Construction Ltd, Συλλογή 2001, σ. I-7725, σκέψεις 34 και 44 και απόφαση της 25ης Απριλίου 1996, C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1996, σ. I-2043, σκέψη 54).

41. Επειδή η αρχή της ίσης μεταχείρισης προϋποθέτει, περαιτέρω, ότι όλοι οι όροι και τρόποι διεξαγωγής της διαδικασίας αναθέσεως πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στη συγγραφή υποχρεώσεων, κατά τρόπον ώστε, αφενός να παρέχεται σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και κανονικά επιμελείς υποψηφίους η δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενό τους και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο και, αφετέρου, να καθίσταται δυνατός ο εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής αποτελεσματικός και επί ίσοις όροις έλεγχος τους αν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διέπουν την εν λόγω σύμβαση (βλ. αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Μηχανική, C-213/07, EU:C:2008:731, σκέψη 45, της 24ης Μαΐου 2016, MT Højgaard και Züblin, C-396/14, EU:C:2016:347, σκέψη 37, της 25ης Απριλίου 1996, Επιτροπή κατά Βελγίου, C-87/94, EU:C:1996:161, σκέψη 54, της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Universale-Bau, C-470/99, EU:C:2002:746, σκέψη 93, της 12ης Μαρτίου 2015, eVigilo, C-538/13, EU:C:2015:166, σκέψη 33, της 29ης Μαρτίου 2012, SAG ELV Slovensko κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 36, καθώς και της 10ης Οκτωβρίου 2013, Manova, C-336/12, EU:C:2013:647, σκέψη 31).

42. Επειδή στην επίμαχη Πρόσκληση ως προς τα Τμήματα με Κωδικούς ΤΜΠ-4 Α και ΤΜΠ-4Β της Ομάδας 7 συμμετείχαν δύο οικονομικοί φορείς, ήτοι ο προσφεύγων και ο ..., οι οποίοι υπέβαλαν τις με αριθμό συστήματος ... και ... προσφορές τους αντίστοιχα. Επίσης, ο τελευταίος είναι και ο μόνος που υπέβαλε οικονομική προσφορά για τα Τμήματα με Κωδικούς ΤΠ 27Α-27Β, ΤΠ 297Α-297Β και ΤΠ 545Β της Ομάδας 7. Με την προσβαλλόμενη απόφαση εγκρίθηκε το υπ' αριθμ. 1 Πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού η οποία εισηγήθηκε, μεταξύ άλλων, την ανακήρυξη του συμμετέχοντος ... ως προσωρινού αναδόχου σε όλα τα Τμήματα για τα οποία υπέβαλε οικονομική προσφορά, ενώ ο προσφεύγων κατατάχθηκε δεύτερος σε σειρά μειοδοσίας για τα Τμήματα με Κωδικούς ΤΜΠ-4 Α και ΤΜΠ-4Β.

43. Επειδή ο προσφεύγων με το μοναδικό λόγο της προσφυγής του ισχυρίζεται ότι ο οικονομικός φορέας ... μολονότι δηλώνει ότι διαθέτει ένα μόνο όχημα ΔΧ για την εκτέλεση όλων των δρομολογίων για τα οποία έχει υποβάλει προσφορά, έχει ανακηρυχθεί προσωρινός ανάδοχος για τα τμήματα

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

ΤΜΠ-4 Α και ΤΜΠ-4Β καθώς επίσης και για τα Τμήματα ΤΠ 27Α-27Β και ΤΠ 297Α-297Β, τα οποία όμως εκτελούνται σε τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις και άρα είναι αδύνατη η εκτέλεση με ένα μόνο όχημα των επίμαχων δρομολογίων κατά τις ώρες έναρξης που ορίζονται στην πρόσκληση.

44. Επειδή αντικείμενο του υπό κρίση διαγωνισμού αποτελεί η μεταφορά μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δια της εκτέλεσης συγκεκριμένων δρομολογίων που παρατίθενται με τη μορφή πινάκων στο Παράρτημα Α της 1^{ης} Πρόσκλησης. Ειδικότερα, στο Παράρτημα Α, μεταξύ άλλων περιγράφεται αναλυτικώς το απαιτούμενο αντικείμενο της προμήθειας και ορισμένοι ελάχιστοι όροι που πρέπει να πληρούνται από τις προσφορές και ιδία περιγράφεται γεωγραφικά και χρονικά έκαστο δρομολόγιο με ρητή αναφορά της εκκίνησης εκάστου δρομολογίου, του προορισμού του καθώς και αντιστοίχως της ώρας έναρξης εκτέλεσης αυτού, η οποία έχει καθοριστεί με βάση την ώρα προσέλευσης ή αποχώρησης των μαθητών στις σχολικές μονάδες. Περαιτέρω, στο άρθρο 1 της Πρόσκλησης ορίζεται ότι οι συμμετέχοντες στην οικονομική τους προσφορά οφείλουν να υποβάλουν υπεύθυνη δήλωση στην οποία θα αναγράφονται τα δρομολόγια για τα οποία υποβάλλουν προσφορά βάσει του πίνακα δρομολογίων του Παραρτήματος Α της Πρόσκλησης. Επομένως, εκ των προαναφερθέντων όρων σαφώς και ρητώς προκύπτει ότι οι διαγωνιζόμενοι δεσμεύονται να εκτελέσουν τα δρομολόγια όπως αυτά προσδιορίζονται στο Παράρτημα Α της Πρόσκλησης, ήτοι με την καθορισμένη ώρα έναρξης. Αβασίμως δε η αναθέτουσα αρχή ισχυρίζεται ότι η ώρα εκτέλεσης των δρομολογίων του Παραρτήματος Α είναι ενδεικτική, τυχόν δε υιοθέτηση της ερμηνευτικής αυτής εκδοχής οδηγεί στο παράλογο αποτέλεσμα οι διαγωνιζόμενοι να διαμορφώνουν εκ των υστέρων και κατά το δοκούν το συμβατικό αντικείμενο του διαγωνισμού. Ομοίως αβασίμως προβάλλει η αναθέτουσα αρχή ότι όταν κάποιος διαγωνιζόμενος αναλάβει περισσότερα του ενός δρομολόγια μεταφοράς μαθητών είναι υποχρεωμένος να τα εκτελέσει και να παραδώσει τους μαθητές κατά την ώρα υποδοχής των μαθητών και να παραλάβει τους μαθητές κατά την ώρα αποχώρησης των μαθητών σύμφωνα με τη λειτουργία του κάθε σχολείου, καθώς τούτο δεν αναφέρεται σε κανένα σημείο της Πρόσκλησης, τουναντίον έχει τεθεί συγκεκριμένος χρόνος έναρξης έκαστου δρομολογίου.

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 της Πρόσκλησης, συντρέχει λόγος αποκλεισμού προσφοράς η οποία παρουσιάζει αποκλίσεις από τους όρους της Πρόσκλησης.

45. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και δεν αμφισβητείται, ο οικονομικός φορέας ... έχει προσκομίσει την από 29.07.2020 υπεύθυνη δήλωση στην οποία αναφέρει ότι υποβάλλει προσφορά «... για τα δρομολόγια με Α.Α 1121 ΚΩΔ ΤΜΠ 4Α, Α/Α 1122 ΚΩΔ ΤΜΠ4Β, α/α 1466 ΚΩΔ ΤΠ27Α, Α/Α 1467 ΚΩΔ ΤΠ27Β, Α/Α 1482 ΚΩΔ ΤΠ297Α, Α/Α 1483ΚΩΔ ΤΠ297Β, Α/Α 1718 ΚΩΔ ΤΠ545Β της διακήρυξης... 27/07/2020 και δεσμεύομαι να χρησιμοποιήσω για κάθε δρομολόγιο που θα μου κατακυρωθεί τα αναφερόμενα οχήματα που αναφέρονται στον συνυποβαλλόμενο πίνακα 2». Περαιτέρω, στον Πίνακα 2 αναφέρει τον ίδιο αριθμό κυκλοφορίας ΔΧ επιβατικού για την εκτέλεση όλων των δρομολογίων για τα οποία δηλώνει ότι υποβάλλει προσφορά και άρα συνάγεται εμφανώς ότι δηλώνει τη διάθεση ενός μόνον οχήματος για την εκτέλεση του συνόλου των δρομολογίων. Ωστόσο, ως προκύπτει από το Παράρτημα Α της Πρόσκλησης, τα δρομολόγια με Κωδικό ΤΜΠ4Α και ΤΠ 27Α έχουν ίδια ώρα έναρξης εκτέλεσης 8:00πμ, ενώ το δρομολόγιο με Κωδικό ΤΠ297Α έχει ώρα έναρξης εκτέλεσης 8:05πμ. Επιπροσθέτως, ως αποδεικνύει ο προσφεύγων, τα εν λόγω δρομολόγια εκτελούνται σε διαφορετικές κατευθύνσεις. Ουδόλως δε προκύπτει από την προσφορά του συμμετέχοντος ... η υπερβολαβική ανάθεση της εκτέλεσης ορισμένων δρομολογίων, η οποία εξάλλου κατά το άρθρο 8 της Πρόσκλησης δεν επιτρέπεται για τα δρομολόγια με Κωδικούς ΤΜΠ 4Α και 4Β, τα οποία αφορούν μαθητές που φοιτούν σε ειδικό σχολείο. Κατά συνέπεια, ως βασίμως ισχυρίζεται ο προσφεύγων, δοθέντος ότι ο οικονομικός φορέας ... δηλώνει ότι διαθέτει ένα μόνον όχημα για την εκτέλεση των δρομολογίων, de facto προκύπτει από την προσφορά ότι δεν δύναται να εκτελέσει σε συμφωνία με τους ρητούς και σαφείς όρους της διακήρυξης το σύνολο των δρομολογίων για τα οποία υποβάλλει προσφορά λόγω μη επάρκειας μεταφορικών μέσων. Πέραν των ανωτέρω, επισημαίνεται ότι εκ των υποβληθέντων στην οικονομική προσφορά του διαγωνιζόμενου ... εγγράφων δεν προκύπτει η προσκόμιση ειδικού χρονοδιαγράμματος εκτέλεσης των δρομολογίων τουναντίον ο εν λόγω συμμετέχων αποδέχεται ανεπιφύλακτα όλους τους όρους της

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

Πρόσκλησης και ως εκ τούτου και τους καθορισθέντες στο Παράρτημα Α χρόνους έναρξης εκτέλεσης των δρομολογίων. Αναποδείκτως δε η αναθέτουσα αρχή ισχυρίζεται στις απόψεις της ότι ο συμμετέχων ... παρουσίασε στην Επιτροπή Διαγωνισμού χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης των δρομολογίων καθώς δεν αναφέρεται οτιδήποτε σχετικό στο από 4.09.2020 Πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού, ούτε έχει αναρτηθεί σχετικό έγγραφο στην «επικοινωνία» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού. Ακόμη όμως και αν ήθελε γίνει δεκτό, αν και ουδόλως τούτο προκύπτει από τον ηλεκτρονικό φάκελο του διαγωνισμού, ότι ο διαγωνιζόμενος ... παρουσίασε ενώπιον της Επιτροπής Διαγωνισμού το αναφερόμενο στις απόψεις της αναθέτουσας αρχής χρονοδιάγραμμα, εφόσον τούτο προβλέπει διαφορετικούς χρόνους έναρξης εκτέλεσης των δρομολογίων από τους προβλεπόμενους στο Παράρτημα Α της πρόσκλησης, συνιστά καταρχήν εναλλακτική προσφορά, σε κάθε δε περίπτωση ανεπίτρεπτη εκ των υστέρων τροποποίηση των υποβληθέντων με την προσφορά εγγράφων, περιπτώσεις οι οποίες αμφότερες κατά το άρθρο 2 της Πρόσκλησης επιφέρουν τον αποκλεισμό του διαγωνιζόμενου. Αλυσιτελώς δε η αναθέτουσα αρχή ισχυρίζεται στις απόψεις της ότι αφενός μεν ο χρόνος που απαιτείται για την εκτέλεση του κάθε δρομολογίου δεν ξεπερνά τα πέντε έως οκτώ λεπτά αφού όλες οι διαδρομές είναι σχετικά μικρές και σε περιοχές εκτός πόλης, όπου δεν υπάρχουν καθυστερήσεις λόγω κίνησης, καθώς ουδόλως τα ανωτέρω πραγματικά δεδομένα αναιρούν την εκ της πρόσκλησης ρητώς απορρέουσα υποχρέωση των διαγωνιζομένων να εκτελέσουν τα δρομολόγια κατά τις καθορισμένες στο Παράρτημα Α ώρες έναρξης. Ομοίως για τον ίδιο λόγο αλυσιτελώς η αναθέτουσα αρχή προβάλλει ότι όλες οι εμπλεκόμενες σχολικές μονάδες δεν ανέφεραν κανένα πρόβλημα κατά την εκτέλεση των δρομολογίων από τον οικονομικό φορέα .... Επομένως, εκ των προαναφερθέντων συνάγεται ότι ο μοναδικός λόγος της προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος.

46.Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή πρέπει, κατά πλειοψηφία, να γίνει δεκτή.

Αριθμός απόφασης: 1460/2020

47. Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, πρέπει να επιστραφεί το παράβολο που κατέθεσε ο προσφεύγων (άρθρα 363 παρ.5 του ν.4412/2016 και 5 του ΠΔ 39/2017).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται κατά πλειοψηφία την προδικαστική προσφυγή.

Ακυρώνει την υπ' αριθμ. 935/2020 απόφαση της αναθέτουσας κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό της παρούσας.

Ορίζει την επιστροφή στον προσφεύγοντα του παραβόλου ποσού 600 ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2020 και εκδόθηκε στις 16 Νοεμβρίου 2020 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Η Πρόεδρος
ΕΙΡΗΝΗ ΑΨΟΚΑΡΔΟΥ

Ο Γραμματέας
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΕΡΜΙΤΖΗΟΓΛΟΥ